

NÁVH HABILITAČNEJ KOMISIE

(podľa § 1 ods. 15 vyhlášky 6/2005 Z. z. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor¹)

1. VYHODNOTENIE PLNENIA KRITÉRIÍ UCHÁDZAČKY PODĽA MATERIÁLOV DODANÝCH UCHÁDZAČOM/KOU

1.1. Pedagogická činnosť uchádzačky

Mgr. Svetlana Kapalková, PhD. r. 1975 v Lipanoch je zamestnaná ako odborná asistentka na Katedre logopédie Pedagogickej fakulty UK Bratislava od r. 2010. V r. 2007-2010 pôsobila na tom istom pracovisku ako vedecký pracovník. Od r. 2006 až po súčasnosť pôsobí v Súkromnom centre špeciálno-pedagogického poradenstva na Inštitúte detskej reči v pozícii logopédky. V r. 2002-2007 pracovala ako odborná asistentka na Katedre logopédie Pedagogickej fakulty UK Bratislava.

Na uvedených pracoviskách viedla resp. vedie predmety Vývin reči, Včasná stimulácia, Symptomatické poruchy reči u detí, Narušený vývin reči, Kazuistický seminár Narušený vývin reči, Cvičenia z aplikovanej lingvistiky – Bilingvizmus a Seminár z lingvistiky.

Vysokoškolské štúdium ukončila v r. 1997 na Pedagogickej fakulte PU v Prešove študijný odbor Učiteľstvo pre 1. stupeň základnej školy a v r. 1998 na tej istej fakulte odbor Školská logopédia.

Vedecký titul PhD. obhájila v r. 2002 v študijnom odbore Logopédia na Pedagogickej fakulte UK Bratislava obhajobou dizertačnej práce *Vytvorenie modelu vývinu jazykových schopností po slovensky hovoriacich detí na základe Laheyovej teórie*. Počas doterajšej profesionálnej kariéry vysokoškolskej učiteľky viedla 20 záverečných prác. Absolvovala niekoľko kratších študijných pobytov v zahraničí.

1.2. Vedecko-výskumná a expertízna činnosť uchádzačky

Vedecko-výskumné zameranie Mgr. Svetlany Kapalkovej, PhD. reprezentuje viacero ťažiskových oblastí. Počas doterajšej vedecko-výskumnej činnosti sa venovala predovšetkým otázkam súvisiacim s vývinom reči u detí prostredníctvom konkrétnych odborov ako sú detská reč, ranná intervencia, bilingvizmus, narušený vývin reči. Uvedené výskumy boli prezentované v autorkiných monografiách *Hodnotenie komunikačných schopností detí v rannom veku: s testami a normami (v spoluautorstve)*, *Terapia narušeného vývinu reči (v spoluautorstve)* a v jednotlivých kapitolách ďalších troch monografií *Cesta v kontexte raného vývinu reči*, *Základy logopédie*, *Narušená komunikačná schopnosť v multilingválnej spoločnosti*. Okrem toho je autorkou učebníc *Vývin reči (v spoluautorstve)* a *Kniha o detskej reči (v spoluautorstve)*.

¹Vyhláška 6/2005 Z. z. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent alebo profesor (ďalej len „vyhláška“)

Je autorkou 41 vedeckých prác, z toho 12 bolo uverejnených v zahraničí a 8 v časopisoch registrovaných v prestížnych databázach. Na jej vedecké práce je zaevidovaných 184 citácií, z toho v zahraničí 63 a 20 v indexovaných časopisoch.

Je úspešnou riešiteľkou v 5 vedeckých projektoch. V dvoch vedeckých projektoch bola vedúcou riešiteľkou a v súčasnosti sa podieľa na riešení ďalších dvoch vedeckých projektov.. Ako zodpovedná riešiteľka viedla vedecký projekt v rámci agentúry APVV pod názvom *Verbálne a neverbálne správanie slovenský hovoriacich detí v raných štádiách vývinu ako východisko vytvorenia skríningového testu vývinu komunikačného správania* (2007-2010). Vedúcou riešiteľkou bola aj v ďalšom projekte APVV *Porozumenie čítaného textu – rozvíjanie pomocou inovatívnej metodiky – jej tvorba a overovanie randomizovanou kontrolnou štúdiou* (2012-2015).

Riešiteľkou bola v ďalších projektoch v rámci agentúry VEGA:

1. VEGA – *Hodnotenie zrozumiteľnosti reči u detí a dospelých* (PdF UK Bratislava 2016-2018)
2. VEGA – *Modelovanie rečového vývinu slovenský hovoriacich detí v rannom veku* (FF PU v Prešove, 2012-2014)
3. VEGA *Vývin reči slovensky hovoriacich detí* (FF PU v Prešove, 2005-2007).

Takisto ako riešiteľka bola v ďalších 3tyroch vedeckých projektoch.

Je členkou redakčnej rady vedeckého časopisu vydávaného v zahraničí, a členkou vo vedeckej spoločnosti

Výsledky svojej vedecko-výskumnej práce prezentovala na viacerých pozvaných vystúpeniach doma aj v zahraničí.

Podľa prehľadu scientometrických kritérií požadovaných Prešovskou univerzitou v Prešove, uchádzačka vo všetkých ukazovateľoch spĺňa a v niektorých prípadoch prekračuje predmetné požiadavky. Uvedený prehľad dokumentuje, že uchádzačka Mgr. Svetlana Kapalková, PhD. CSc. spĺňa kritériá na udelenie titulu „docent“ a je uznávanou vedeckou a pedagogickou osobnosťou.

2. ZÁVERY OPONENTSKÝCH POSUDKOV NA HABILITAČNÚ PRÁCU (v súvislosti s § 1 ods. 10 vyhlášky)

Mgr. Svetlana Kapalková, PhD. vypracovala a predložila k habilitačnému konaniu habilitačnú prácu *Gesta v deštskom jazyku*. Na habilitačnú prácu Mgr. Svetlany Kapalkovej, posudky vypracovali:

1. Prof. PaedDr. Ľudmila Liptáková, CSc.
2. Doc. PhDr. Lucie Saicová Římanová, PhD.
3. Doc. PaedDr. Jana Marková, PhD.

Uvediem ešte niekoľko marginálnych poznámok k jazykovej a formálnej stránke textu habilitačnej práce. Autorka sa po dôslednejšej korektúre textu mohla vyhnúť občasným jazykovým chybám a formálnym nedokonalostiam (formálne nevyznačovanie odsekov odsádzaním, nadbytočné voľné riadky medzi odsekmi, opakovanie odseku na s. 98). Pri

citáciách alebo parafrázach preložených z anglických bibliografických zdrojov sa občas do slovenského textu dostávajú „neslovenské“ vyjadrenia, ako napr. „odchýliť okno do vývinu...“ (s. 25), „v tejto kondícii...“ (s. 116), „rozmer familiárnosti – poznania slov...“ (s. 116) a pod. Pri citovanej Dorothy Snedonovej (s. 45) chýbajú bibliografické údaje.

Záver. Habilitačnú prácu Mgr. Svetlany Kapalkovej, PhD., celkovo hodnotím ako mimoriadne vedecky prínosnú a inšpiratívnu a odporúčam ju prijať na obhajobu. Po úspešnom obhájení habilitačnej práce navrhujem habilitantke udeliť vedecko-pedagogický titul docentka v študijnom odbore 2.1.33 všeobecná jazykoveda.

prof. PaedDr. Ľudmila Liptáková, CSc.

K predkládanej práci nemám žiadne závažné pripomínky, len niekoľik podnetů a otázek k případné diskusi. V úvodních částech věnovaných ontogenezi a fylogenezi bych doporučila přesnější odlišení gest, posunků a znaků. O znakovém jazyce bych uvažovala jako o přirozeném jazyce realizovaném nevokálně, tj. jako o verbálních prostředcích realizovaných v prostoru a vnímaných vizuálně. Myslím také, že autorčin výzkum dobře poukazuje i na to, že gesta jsou dosti heterogenní skupinou prostředků – některá odpovídají obvyklému pojetí neverbální komunikace, ale některá (např. gesta užívaná k vyjádření významu typu „jíst/pít“, „pusa“, zvlášť pokud jsou užitá jakou samostatná výpověď či jako součást výpovědi spojující gesto a slovo, srov. s. 35–36 a s. 103) se možná blíží spíše znakům-slovům? U analýzy suplementárních spojení na s. 107–111 se domnívám, že by výsledek ještě výrazněji vynikl při zdůraznění toho, že v případě pronomin gesta často nacházíme v pozici zastupující „substance“ či odkazující k „substancím“, čímž se jistým způsobem blíží substantivům (v tradici české lingvistiky jsou někdy tato deiktická slova vykládána jako „nadstavba“ nad substantivy, srov. Např. Mluvnice češtiny II. Praha 1986). V diskusi na s. 111–112 bych s ohledem na povahu provedeného výzkumu spíše než o ovlivňování gramatického vývoje gesty hovořila (jako je tomu jinde v textu) o tom, že gesta gramatický vývoj predikují či že s ním souvisejí. Osobně by mne pak zajímalo více podrobností o tom, jak bývají postižena gesta u dětí s vývojovou dysfázií, i když se předkládaná práce touto otázkou přímo nezabývá, autorka se jí jen dotýká, např. v závěrečném shrnutí.

Závěr: Předkládaná habilitační práce je prací velmi kvalitní, přináší nové a důležité poznatky o zkoumaném tématu a je důležitým přínosem rovněž v oblasti metodologické. Práce rozhodně naplňuje požadavky obvykle kladené na práce tohoto typu.

Habilitační práci *Gestá v detskom veku* Mgr. Svetlany Kapalkové, Ph.D., **doporučuji** přijmout k obhajobě a po úspěšné obhajobě **doporučuji** udělit akademický titul docentka ve studijním oboru číslo 2.1.33 všeobecná jazykoveda.

doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.

Zhrnutie: Habilitačná práca je monotematická, skúma problematiku gest v ranom detskom veku z rôznych aspektov. Autorka v každej analyzovanej oblasti ponúka prehľad zahraničnej literatúry a výsledky svojho vlastného výskumu v slovenskom jazyku. Všetky autorkine výskumy sú metodologicky jasné a každý jeden umožňuje jeho opakovanie.

Skúmanie gest v detskom veku otvára i metodologické možnosti skúmania tejto oblasti u dospelých subjektov, a to nielen intaktných jedincov, ale i pacientov, u ktorých boli opísané deficity v oblasti porozumenia i produkcie gest (napr. pacienti s afáziou, Parkinsonovou chorobou).

Záver: Habilitačnú prácu „Gestá v detskom veku“ habilitantky Mgr. Svetlany Kapalkovej, Ph.D., odporúčam prijať na obhajobu a po úspešnej obhajobe odporúčam udeliť akademický titul v študijnom odbore: 2.1.33 Všeobecná jazykoveda.

doc. PaedDr. Jana Marková, PhD.

3. ODBORNÉ POSÚDENIE HABILITAČNEJ PREDNÁŠKY A OBHAJOBY HABILITAČNEJ PRÁCE – ZÁVER HABILITAČNEJ KOMISIE

Habilitačná prednáška odznela na tému *Vývin a špecifika jazykových schopností bilingválnych detí*.

V úvode habilitantka charakterizovala bilingvizmus ako *schopnosť alternatívneho používania minimálne dvoch jazykov (alebo dvoch variet toho istého jazyka, napr. dvoch dialektov)*. Následne prehľadne analyzovala situáciu na Slovensku vo vzťahu k téme prednášky a konštatovala, že podľa sčítania obyvateľov v r. 2011 až 30% rodín používa v domácom prostredí iný ako slovenský jazyk. Okrem toho habilitantka uviedla aj niektoré údaje z vlastného výskumu, podľa ktorého 18% detí na Slovensku je v intenzívnom kontakte s iným ako slovenským jazykom. Uvedená situácia vyvoláva výskumnú otázku o možných rozdieloch v jazykovom vývine medzi monolingválnymi a bilingválnymi deťmi. V tejto súvislosti bolo v prednáške zdôraznené, že u bilingválnych detí majú určité výhody tým, že sa vytvára tzv. kognitívna rezerva, ktorá umožňuje sa lepšie vysporiadať s prípadnou patológiou mozgu. V podobnom duchu bola hodnotená aj mozgová rezerva ako pozitívny faktor pri vývoji dieťaťa. Bilingválne deti majú teda viaceré pozitívne ukazovatele pri ich osobnostnom

vývine. Habilitantka poukázala na vývin v oblasti osvojovania si zvukov od spontánneho napodobňovania všetkých zvukov ku konkrétnym zvukom daného jazykového systému.

Ďalším výskumným problémom je spôsob osvojovania si slov u bilngválnych detí, pričom sa potvrdzuje najmä vo veľmi skorom období miešanie slov z osvojovaných jazykov. Trvá to isté obdobie asi do 17 mesiacov, no postupne si dieťa zvykne na používanie konkrétnych slov a výrazov v závislosti od komunikačného partnera. Pritom je možné evidovať určitú prioritu dominantného jazyka, ktorého najmä gramatické prvky používa pri druhom jazyku. Autorka podčiarkuje, že približne v 7. roku veku dieťaťa sa obidva jazykové systémy používajú vyrovnane.

V ďalšej časti prednášky habilitantka uviedla výsledky vlastných výskumov z r. 2012, keď vzorku tvorilo 60 monolingválnych a 60 bilingválnych detí vo veku 17-35 mesiacov. V celkovom hodnotení sa nepotvrdil žiadny zásadný rozdiel v komunikačných schopnostiach, *ale kvalitatívne sa ukázala mierna prevaha v aktívnej slovnej zásobe v oblasti slovies u bilingválnych detí.*

V ďalšej časti prednášky habilitantka hodnotila výsledky testu LITMUS – CLTsk, ktorý realizovala so svojimi kolegyňami z výskumného tímu. Okrem toho v krátkosti analyzovala Interlingválny hodnotiaci nástroj pre naratíva, ktorý umožňuje zhodnotiť úroveň rozprávania a prezozprávania príbehu podľa obrázkovej osnovy.

V svojej prednáške habilitantka prezentovala rozsiahle poznatky zo zvoleného odboru, opierala sa o významných odborníkov a tiež o vlastné výskumy. Tento jej doterajší výskum z oblasti bilingvizmu je vhodný pre zlepšenie logopedickej diagnostiky.

4.NÁVRH UDELIŤ UCHÁDZAČKE TITUL „DOCENT“ V ODBORE 2.1.33 VŠEOBECNÁ JAZYKOVEDA

Habilitačná komisia pracovala podľa postupu ustanoveného zákonom č.131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhláškou Ministerstva školstva SR č. 6/2005 o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor.

Habilitačná komisia na základe posúdenia všetkých predložených dokladov a dokumentov, plnenia scientometrických kritérií a ostatných kritérií Prešovskej univerzity v Prešove týkajúcich sa vedeckej, pedagogickej a organizátorskej činnosti uchádzačky, posudkov oponentiek, prednesenej habilitačnej prednášky a výsledku obhajoby habilitačnej práce konštatuje, že Mgr. Svetlana Kapalková, PhD spĺňa všetky podmienky stanovené všeobecne záväznými právnymi predpismi ako aj vnútornými predpismi Prešovskej univerzity v Prešove na udelenie titulu „docent“ v odbore 2.1.33 Všeobecná jazykoveda.

Na základe uvedeného habilitačná komisia **predkladá predsedovi Vedeckej rady FF PU tento návrh a odporúča Vedeckej rade Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove schváliť návrh na udelenie titulu „docent“ Mgr. Svetlane Kapalkovej, PhD. 2.1.33 všeobecná jazykoveda.**

Miesto a dátum: Prešov, 6. novembra 2017

Predseda habilitačnej komisie:	Podpis
prof. PhDr. Jozef Sipko , PhD.	prítomný
Členovia/ky habilitačnej komisie:	
prof. PaedDr. Zsolt Cséfalvay , PhD.	prítomný
doc. PhDr. Eva Höflerová , Ph.D.	prítomná
Oponenti:	
prof. PaedDr. Ľudmila Liptáková , PhD.	prítomná
doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová , Ph.D.	prítomná
doc. PaedDr. Jana Marková , PhD.	prítomná